

Empathy and Imagination:

Can we really understand the pain of others?

Dena Weiss– weiss@hadar.org

Rabbinic Yeshiva Intensive 2023 / 5783

Devarim 22:6-7	דברים כב:ו-ז
Should a bird's nest find you by happenstance on the way in any tree or on the ground, chicks or eggs, and the mother is hovering over the chicks or over the eggs, do not take the mother with the children. Send away the mother and you can take the children for yourself so that it will be good for you and you will live a long life.	כִּי יִקְרָא קֵן צִפּוֹר לְפָנֶיךָ בַּדֶּרֶךְ בְּכֹל עֵץ אוֹ עַל הָאָרֶץ אֲפֹרָחִים אוֹ בִּיצִים וְהָאִם רֹבֶצֶת עַל הָאֲפֹרָחִים אוֹ עַל הַבִּיצִים לֹא תִקַּח הָאִם עִל הַבָּנִים. שְׁלַח תְּשַׁלַּח אֶת הָאִם וְאֶת הַבָּנִים תִּקַּח לָךְ לְמַעַן יִיטֵב לָךְ וְהֶאֱרַכְתָּ יָמִים.
Devarim Rabbah 6:1	דברים רבה פרשה ו:א
...and why is the baby circumcised at 8 days? Because God bestowed His mercy on him, to wait until he has enough strength. And just as God's mercy is on people, so is His mercy on animals. From where do we know this? As it says, from the 8th day on...and not only that, but the Holy Blessed One said, don't slaughter it and its child in one day. And just as the Holy Blessed One bestowed His mercy on the animals, so He was filled with mercy for the birds. From where do we know this? As it says, should a bird's nest find you by happenstance.	...וְלָמָּה הִתִּינוּק נִמּוֹל לְשִׁמוּנָה יָמִים, שְׁנֵתֵן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רַחֲמִים עָלָיו לְהַמְתִּין לוֹ עַד שְׁיִהְיֶה בּוֹ כֹחַ, וְכִשֵּׁם שֶׁרַחֲמָיו שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הָאָדָם כֵּן רַחֲמָיו עַל הַבְּהֵמָה, מִנֵּין, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא כב, כז): וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וְהִלָּאָהּ וּגו', וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁאֱמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא (וַיִּקְרָא כב, כח): אֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ לֹא תִשְׁחָטוּ בְּיוֹם אֶחָד. וְכִשֵּׁם שֶׁנֵּתֵן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רַחֲמִים עַל הַבְּהֵמָה, כֵּן נִתְמַלֵּא רַחֲמִים עַל הָעוֹפוֹת, מִנֵּין, שֶׁנֶּאֱמַר: כִּי יִקְרָא קֵן צִפּוֹר לְפָנֶיךָ.

Berachot 33b	ברכות לג:
Mishnah: One who says [in prayer], “Your mercy should arrive even to the bird’s nest!” or “Your name should be remembered for good” or “we thank, we thank” - they silence him. Gemara: But, what is the reason for [censoring], “Your mercy should arrive even to the bird’s nest!” Two Palestinian Amoraim argued about this: R’ Yosi bar Avin and R’ Yosi bar Zevida. One said: Because it casts jealousy into creation. And the other said: Because it constructs the Holy Blessed One’s attributes as mercy when they are actually edicts.	מתני' האומר על קן ציפור יגיעו רחמיו ועל טוב יזכר שמך מודים מודים משתקין אותו: גמ'... אלא על קן צפור יגיעו רחמיו מאי טעמא? פליגי בה תרי אמוראי במערבא רבי יוסי בר אבין ורבי יוסי בר זבידא חד אמר מפני שמטיל קנאה במעשה בראשית וחד אמר מפני שעושה מדותיו של הקדוש ברוך הוא רחמים ואין אלא גזרות

Sefat Emet Ki Teitzei - 1887	שפת אמת כי תצא - תרמ"ז
...The explanation of the idea is that a person has mercy on another person and not on an animal. Because a person doesn't understand the “mindset” of an animal at all. Therefore a person doesn't really have compassion inside them for [the animal]. Because the notion of the mindset and the compassion of the animal is not at all understood by the person. And similarly, the angels don't understand the mindset of a person and [people] are like animals to [the angels]. But Blessed God who knows everything also knows the mindset of the angels and humanity and animals and every single creature. Therefore His compassion is on all of His creations. And Blessed God knows that	במדרש כשם שנתן רחמיו על האדם כך על הבהמה ועל העוף כו' ומקשים דאיתא במשנה האומר על קן צפור יגיעו רחמיו משתקין אותו. ובגמ' שעושה מדותיו של הקב"ה רחמים ואינם אלא גזירות ע"ש. אכן נראה דכוונת המד' שנתן רחמיו בכל הברואים כדל' ורחמיו על כל מעשיו. <u>פי' הענין כי האדם מרחם על האדם ולא על הבהמה כי אין האדם יודע ומשיג דעת הבהמה כלל. לכן אין בו רחמנות עלי'.</u> כי אין ענין דעת ורחמנות של הבהמה משגת להאדם. וכמו כן מלאכים אין מבינים דעת האדם וכבהמה המה להם. <u>אכן הש"י היודע הכל הוא יודע דעת המלאכים והאדם והבהמה וכל בריאה. לכן רחמיו על כל מעשיו.</u> והש"י יודע כי רחמנות של האם על האפרוחים בענין זה אם תלקח אם על הבנים. <u>וכמו כן אם ישחט אותו ואת בנו ביום א'.</u> ובאמת זה עצמו שהטביע הקב"ה ענין רחמים בכל ברי' במדה ידוע. ואדרבא מחמת אלה המצות שנתן הש"י בבהמה ובעוף מחמת זה נמצא בהם ענין זה הרחמים. ובאמת כל קיום הבריאה הוא ברחמים כמ"ש המנהג כו' ובריותיו ברחמים לכן נמצא הרחמים בכל הבריאה ובנ"י שהם עיקר הבריאה הם רחמנים ביותר. אך בכל בריאה יש מן הרחמים כפי גזירתו ית' וז"ש המד' שנתן רחמיו

the compassion of a mother [bird] on her chicks in the case of if you were to take the mother with the children. And similarly if you were to slaughter it and its child on the same day...	כו'. ובגמ' הפי' מי שאומר שטעם המצוה ע"י שהש"י מרחם על הקן צפור. וזה אינו אדרבא במצוה זו נתן הש"י הרחמים בהציפור עצמו כמ"ש. וז"ש שאינם אלא גזירות שגזר להיות נמצא רחמים בכל ברי' במדה ידוע כנ"ל:
---	---

Vayikra 25:35-36	ויקרא כה: לה-לו
When your brother becomes impoverished <u>with you</u> , and his hand slips <u>with you</u> . And <i>you will support him</i> , whether alien or resident, and he will live <u>with you</u> . Don't take interest or extra payment and you will fear your God and your brother will live <u>with you</u> .	{לה} וְכִי יִמּוֹךְ אָחִיךָ וּמָטָה יָדוֹ עִמָּךְ וְהִחֲזַקְתָּ בּוֹ גֵר וְתוֹשָׁב וְחִי עִמָּךְ: {לו} אֶל תִּקַּח מֵאִתּוֹ נֶשֶׁךְ וְתִרְבִּית וְיִרְאֶת מֵאֱלֹהֶיךָ וְחִי אָחִיךָ עִמָּךְ:

Ben Ish Hai - Parashat Behar	בן איש חי
<i>"There once was a king who had an only son who would inherit all of his wealth. And he brought in a wise man, who was an expert in all disciplines and he gave his son to him in order to teach him all wisdom, in particular that which touches upon the requirements of being a king. And the wise man taught the son well and brought him to his father and said, 'He has learned well and you should submit him to the test.' The king tested him and found him completely ready. And he rejoiced greatly and commanded that the wise man be given 100,000 gold coins from his treasury as well as a designation of power and honor.</i> <i>The wise man responded to the king, 'There is still one more thing that I need to teach your son. And we just need a short amount of time for this. Send him to my house and I will teach him.' The king said, 'Good.' And he sent his son to the house of the wise man. The wise man shut the door and grabbed the son of the king and he shackled his feet and hit his legs 50 times with a switch, until his blood flowed like water. And the son was screaming, but no one came to save</i>	[ואמרתי בס"ד במקהלות משל על זה ל]מלך שהיה לו בן יחיד אשר הוא יורש העצר שלו ויביא חכם אחד בקי בכל חכמות וימסר בנו בידו ללמדו כל חכמה ובפרט מה שנוגיע בתכסיסי המלוכה והחכם לימד את הבן כראוי ויביאהו אצל אביו ויאמר כבר למד כראוי תעשה לו כור המבחן ויבחנהו המלך וימצאהו שלם בכל וישמח שמחה גדולה ויצו לתת לאותו חכם מן האוצר שלו מאה אלף זהובים וגם נתן לו אות הכבוד והשררה. ויען החכם ויאמר למלך עוד נשאר דבר אחד שצריך אני ללמדו ודי לזה זמן שעה אחת על כן תשלח אותו לביתי ואלמדוהו ויאמר טוב הדבר וישלח את בנו לבית החכם והנה החכם סגר הדלת ויתפוס את בן המלך ויתן בסד רגליו ויכהו חמשים מקלות על רגליו עד כי

him. Afterwards he put him on a wagon and sent him to his father. The king saw his son bleeding from his legs and groaning from the pain. [The king] said to him, 'What happened to you?' and the son told his father.

The king was furious and he decreed that the wise man be hanged from a tree. But he commanded that the wise man be brought to him before the crucifixion in order to ask him about the terrible act he had done. They brought him before the king who said, 'I have already decreed your crucifixion. And if there were a penalty worse than this, I would have done it to you. Just tell me, what made you so insane as to harm my son so terribly and to destroy the great honor and reward that you would have received.' The wise man responded, 'I can be relied upon to do my job and I won't trick you. That's why I completed my job today with what I did. Let me ask you first: Do you want to make your son a merchant or a king? You certainly want your son to be a king and to take your place. Therefore you told me that the core is to teach him the requirements of a king. And that's what I did. I taught him and you checked him and found him ready, but he was still lacking one thing which is the core and is a critical requirement of a king.

Since the king establishes the land with justice and anyone who does something that is out of bounds will be brought before him to be tried. And the punishment has to be in proportion to the sin. It will happen that someone will come before him to be judged who has stolen 100 dinar-coins. And the king will sentence him to be struck 1,000 times with a switch because he never experienced any pain in his own life, never even stung by a gnat. Because of how much he has been protected he doesn't know how painful the switch is and that if someone were flogged 300 times they would die and 500 times, they would be cut to pieces. But once the king commands 1000 lashes it can't be retracted, and this person will have died a cruel and unusual death because he

התחיל הדם להיות שותת כזרם מים והבן צועק ואין מושיע לו אח"כ הניח אותו תוך עגלה אחת וישלחו אצל אביו וירא המלך את בנו צועק וגונח והדם שותת מרגליו ויאמר מה לך ויספר לאביו. והמלך נתמלא חימה וגזר לתלות את החכם על העץ אך צוה שיביאוהו אצלו קודם הצליבה לשאל אותו על מעשה הרע שעשה ויביאוהו לפני המלך ויאמר כבר גזרתי לצלוב אותך ואם יש קשה מצליבה הייתי עושה לך ורק הגד לי מה השטות הזאת שעלתה בדעתך להרע לבני רעה כזאת ואבדת בידי שכל העצום והכבוד שהיית לוקח ויאמר החכם אני נאמן במלאכתי ולא אעשה רמיה לך השלמתי מלאכתי היום בדבר הזה שעשיתי מתחלה אשאלך אם אתה רוצה לעשות בנך סוחר או מלך הלא בודאי שרצונך לעשותו מלך במקומך ולכך מסרתו לו העיקר הוא ללמדו תכסיסי מלכות וכן עשיתי ולמדתי ובדקת אותו ומצאתו שלם ורק הוא עדיין חסר דבר אחד שהוא עיקר וערך גדול בתכסיס המלוכה .

יען מלך במשפט יעמיד ארץ וכל אדם שעושה דבר חוץ לשורה יביאו משפטו לפניו אך העונש צריך להיות כפי מדרגת החטא ויזדמן שיבא לפניו דין אדם אחד שגנב מאה דינרים והוא יחרוץ עליו משפט להכותו אלף מקלות והוא מחמת שבימיו אפילו פרעוש לא עקצו מחמת השמירה שעושים לו אינו יודיע כמה הוא שיעור צער המקלות ובאמת אם יכוהו שלש

stole 100 dinar-coins. And what a grave injustice will the king have perpetrated!

Therefore I hit [your son] with a switch, only an amount that he could bear so that he would be able to evaluate the pain of lashings. How much pain comes at 10, and how much more at 50, and on and on. And then he will know how to administer punishments correctly, in proportion to the violation.' The king was very glad and he gave the wise man an additional gift."

And so it is with the wealthy; they've never seen hunger. Therefore when a poor and hungry person comes at the point when he and his family are at their hungriest and cries out for bread they won't know the extent of how painful hunger is so that they will have mercy on him to immediately feed him what he needs to satisfy his hunger and the hunger of his family. And it's even possible that he won't give at all.

Therefore God commanded both the poor and the rich to fast on one day of the year, night and day, on the 10th of Tishrei. So that when the rich person leaves from the synagogue at night hungry, thirsty, and weak in all of his limbs, he will know how to evaluate the extent of pain of hunger and therefore he won't delay in giving to the poor person who is starving and crying out for bread. And similarly the pressure in business that will come to a rich person. Even when he is still in the power of the constellation of luck, nevertheless God will cause him some pressure so that he would know and would suffer in his mind the extent of pain of the pressure in his mind and be strengthened to do kindness and to lend to his friend at his time of pressure as we said above.

מאות ימות ואם חמש מאות יהיה גופו חתיכות חתיכות אך כיון שגזר אלף מקלות דבר המלך אין להשיב ויכוהו וזה ימות מיתה משונה על גניבת מאה דינר כמה עול עשה זה במשפט.

לכך הכיתיו מקלות שיעור שיוכל לסבול כדי שיוכל לשער צער המקלות עד כמה מגיע בעשרה ועד כמה מגיע החמשים ועוד ועוד ואז ידע לגזור בעונש הראוי לפי העון וישמח המלך על דבריו ויוסיף לו מתנה יותר על מתנתו.

וכן הענין העשירים מימיהם לא ראו רעבון ולכן אם יבא עני רעב הוא וב"ב בתכלית הרעבון ויצעק ללחם לא ידעו כמה מגיע צער הרעבון כדי שיחוסו עליו לתת לו מיד להשביע רעבונם ורעבון ב"ב ואפשר שלא יתנו לו כלל.

לכך צוה השי"ת לעשירים ולעניים שיצומו יום אחד בשנה לילה ויום בעשרה לחודש תשרי כדי שהעשיר כשיצא ערבית מבית הכנסת רעב וצמא וחלוש בכל אבריו ידע לשער צער הרעבון עד כמה מגיע לכך לא יתמהמה מלתת לעני הרעב וצועק ללחם וכן הענין בדוחק מו"מ שיצדמן לעשיר אע"פ שהוא עודנו בתוקף מזל ההצלחה עכ"ז יזמין לו הקב"ה דוחק זה כדי שידע ויטריח בדעתו צער הדוחק עד כמה מגיע ויתאזר לעשות ג"ח להלוות לחבירו בשעת דוחקו וכאשר אמרנו לעיל:

Sefat Emet Ki Teitzei -1895	שפת אמת כי תצא - תרנ"ה
...And one can explain this according to what is written in the book Obligations of the Heart (Bahya ibn Pakuda) in his explanation of what the difference is between God's beneficence to humanity and a person's beneficence to another person. Because [when a person is good to another person] it is all really for his own benefit. Even the rich person who has pity on the impoverished person because the pain of the poor person hurts him, he intends to push off the pain from himself...We have learned from his words that the mercy that God has is not of the same kind as the mercy of a person, because the type of human mercy is not applicable to God. Because everything is from Blessed God and any pain that comes to a person comes from God's ruling. So mercy is not applicable to Him, but rather so God decreed - that the world be conducted with the attribute of mercy. Therefore God is called "Master of Mercy." Because He is not like human beings whose mercy overcomes them. To the contrary! The Holy Blessed One controls mercy and He bestows His mercy on everything. And these are the words of the Midrash: <i>Just as God bestowed (placed) His mercy on People so He did to Animals, that everything is a decree from Him...</i>	במדרש כשם שנתן רחמיו על האדם כך על בהמה ועוף כי יקרא קן כו' ומקשין דאיתא במשנה האומר על ק"צ יגיעו רחמיך משתקין אותו ואמרו בגמ' הטעם שעושה מדתיו של הקב"ה רחמים ואין אלא גזירות ונראה לפרש ע"פ מ"ש בס' חובת הלבבות בביאור ההפרש בטובת אלקים על האדם בין טובת איש לאיש שהם הכל לטובת עצמו ואפי' העשיר החומל על הרש מפני שכואב לו צער העני ה"ז מכוון לדחות הצער מעל עצמו ע"ש תחילת שער עבודת הא'. למדנו מדבריו כי אין רחמיו של הקב"ה מסוג רחמי אדם כי לא שייך בו ענין הרחמנות של ב"ו שהרי הכל מאתו ית' והצער שמגיע להברי' הכל במשפטו ולא שייך אצלו רחמנות רק שכך גזר הקב"ה להנהיג העולם במדת הרחמים. ולכן נק' הקב"ה בעל הרחמים שאינו כמו ב"ו שהרחמים גוברין עליו לשנות את רצונו. רק אדרבא הקב"ה שליט על הרחמים ונתן רחמיו על הכל וזה עצמו דברי המדרש כשם שנתן רחמיו על האדם כך על הבהמה כנ"ל שהכל גזירה מלפניו. וזה שאומר על ק"צ יגיעו רחמיך נראה שמשוה רחמיו של הקב"ה בסוג רחמי האדם אלא שמפליא לומר שגם על ק"צ הגיע רחמיו וז"ש שעושה מדותיו של הקב"ה רחמים כמדת ב"ו. אבל רחמיו של הקב"ה הם גזירות כמ"ש. ורש"י נדחק לפרש מדותיו מצותיו. ולמ"ש יתכן לפרש כפשוטו שמדותיו עצמם הם גזירות כי חפץ חסד הוא והבן שוב ראיתי מזה בס' צדה לדרך ע"ש:

